

Musika Kõigile

NR. **1**

SISU

NOODITRÜKK:

1. Mäletad veel balliööd?
2. Armastusvõlu . . . . . F. Krasinsky
3. Pulmad pruudita, valss
4. Kui möödub vaen, tango . E. Teder
5. Kaks gitarri, vene romanss
6. Olid küll ajad . . . . . E. Kálmán
7. Casta Diva . . . . . V. Bellini

ARTIKLID:

- Saateks
Bellini
Kuidas sünnib lööklaul
Emmerich Kálmán
Kroonika
Pildid: Visions musicales, Marta Eggerth
„Casta Diva“, E. Kálmán

MUUSIKASÕBRAD! Tehke oma sisseostud vanemast

JOH. MITTI MUUSIKAÄRIST

TALLINN, PIKK 1, TELEFON 433-74

Suur valik: Pianiinosid, tiibklavereid, puhkpille, keelpille, akkordeone jne. jne.
Asjatundlik muusikariistade korrastamine ja häälestamine

RAADIOAPARAATE: Philips, Telefunken, Mende ja teised kodu- ning
välismaa võrk ja patareivastuvõtjad. SOODSAD MAKSUTINGIMUSED!

Aeg lendab kiiremini kui kunagi varemalt!

Sündmused ajavad üksteist taga!

KÕIKI SÜNDMUSI VALGUSTAB

„UUS EESTI“

KIIRELT JA USALDAVALT

Tellige „UUS EESTI“ 1940. aastaks

Iga perekonnaliige leiab „Uus Eestist“ igapäev
väärtuslikku lugemist Sisukale ajalehele lisaks häid raa-
matuid müüme „Uus Eesti“ tellijaile soodustatud hinnaga

TELLIMISTE HINNAD

on endised, nimelt: esimene veerandaasta Kr. 5. - ja
edasi iga kuu Kr. 1.50 või 5 senti üksiknumber

„Uus Eesti“ on iga tõsise eestlase ajaleht

MUUSIKA KÕIGILE

Nr. 1

1940.

Visions musicales.

AR EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

~~126352~~

submitt inv. limited

Saateks

Käesolevaga alustab oma esimest aastakäiku ajakiri-almanahh „Muusika kõigile“. Oleme võtnud julguseks ja teinud missiooniks ilmuda laulu-muusika ning kunstisõprade ette just ajal, mil maailma on vapustamas rasked surmaheitlused, — püüdes tuua rõõmu ja helinaid igasse majja just ajal, mil seda enim vajatakse. Ei saa siinkohal küll mainimata jätta raskusi, mis tingitud praegusest olukorrast on ajakirja koostamisel — eriti välismaise uudisloomingu hankimisel, kuid oleme astunud võimalikke samme nende ületamiseks.

„Muusika kõigile“ ei taha olla spetsiaal muusika-teaduslikuks ajakirjaks, ei ka mingiks häälekandjaks — see jäägu eriväljaannete ülesandeks. „Muusika kõigile“ tahab pakkuda kaaluvamas osas oma sõpradele just paremat nooditrüki näol. Esitades seda valitud ning kompaktsel kujul püüame niiviisi hoolitseda muusikapalade kättesaadavuse eest igale asjasthuvitatule, kusjuures palume arvestada nooditrüki erilist kallidust. Loodame, et meie üritus on siiski suureks hõlbustuseks ning soodustuseks just hinna suhtes kui arvestada asiolu, et mõni paari leheküljeline väljaanne või üksikpala maksab meil müügile ilmudes umbes sama palju kui meie ajakirja number.

Oleme veendunud, et esimeses ega järgnevais numbris kõik muusikasõbrad veel seda ei leia, mis tihti nii väga erinevatele maitsetele täielikult vastaksid. Kuid oleme veel enam kindlad, et aastate vältel omab iga ajakirja sõber kapitaalsete noodivara, kus leidub osakene ka tema erimaitsele ning huvialale — on kandunud ajaväljal

koju ka tema lemmikpalad. Nagu reklameeritud, evib „M. k.“ päämiselt nooditrüki klaverisobituses ühes laulu või viulijoone ning laulusõnadega. Kuid ühtlasi püüame pakkuda üksikuid numbreid väga mitmekesises instrumentaal ansambli koostises; lootes lähemal ajal hakata ilmutama ka veel uusi koorilaule. Edasi tahab „M. k.“ erilist tähelepanu pöörata just uudisloomingule, eelistades muidugi kodumaa autoreid välismaa omile. Teatavas mõttes on „M. k.“ meil esimeseks sellelaadiliseks ürituseks ja tohiks olla kõigile teretulnud, kuna on tuntud kogu aeg teravat vajadust väljaande järele, mis vahenditult võimaldaks hankida väärtuslikke muusikapalaid; samuti on heliloojad korduvalt kurtnud oma loomingu ilmutamisvõimaluste puudumise üle. Kõrvuti sellega avaldab „M. k.“ aga alati lemmikhelindeid kõikidelt aegadelt võimalikult mitmekesises žanris, arvestades valiku tegemisel eriti raskelhangitavate või nooditurult ammugi lõppenud palade kasuks. Paralleelselt nooditrükiga pakub iga „M. k.“ number mitmekesiseid lühikartikleid muusikaküsimusist, tuues andmeid ka ilmunud muusikapalade autoreist; evides veel muusikast sugenevaid ilukirjanduslikke palu, luuletisi, variat, pilte j. n. e.

Julgeme lõpuks loota, et „Muusika kõigile“ osutub vältimatuks kõigile, kes tegelevad laulu, tantsu või muusikaga. Eriti pöördume palvega kõigi organisatsioonide, asutiste, kooride ning orkestrite poole, et austades meid oma tellimusega võiks „M. k.“ paisuda iga järgneva numbriga nii sisult, kaustalt kui ka välimuselt kõiki-rahuldavaks ning kõikihuvitavaks.

Nende lootuste ning soovidega Teie ette astudes

„MUUSIKA KÕIGILE“

toimetus & talitus.

Anno domini

1940

Muusika õilistab ning tervendab inimest. Kui oleks meil enam muusikuid, vajaksime vähem juriste, arste ning sõdureid.

V. Bellini.

Esiktrükk

Mäletad veel balliööd ?

Valsilaul

Moderato

Canto

Piano

pp

p

Mä - le - tad veel bal - li - ööd,

mf

sä - ten - da - vat tä - his - vööd? Mis hur - mas meid kui ilm - nes leid, et ar - mund,

f

jah armund me. Ä - -ra ii - al u - nus - ta möö - dund päe - vi

p

hel - ge - maid! Su - ve - se - soon, vee - det mis koos, mul kal - lim me - dal - jon.

Armastusvõlu

F. Krasinsky

Moderato

Canto

Piano

p

1. Sulik-ka

a tempo

poco rit.

pp

p

jäl - - - le lu - ba öel - - da, et o - led kal - lis mi - - - nu -
ti kui loo - jub päi - - ke ma sei - san met - sas oo - - - da -

cresc.

f

le! Ja ku - ni tuk - - sub rin - nus sü - da ma mõt - len, arm - - sam, si - nu -
tes. Taas a - va - neb su a - ken väi - ke mis pei - de - tud vään - kas - vu -

p

mf

le. Kui koi - du loi - tev ku - mav pu - na mu hin - ge e - hib ar - mas -
dest. Sul kal - lim lu - ba an - ne - ta - - da nüüd kim - bu val - geid si - re -

p

mf

p

tus! Mind si - nu rin - - nal u - - nis - ta - - - da sa la - se
leid. Ja si - nu rin - - nal u - - ne - le - - - da mul lu - ba

pp *mf* *f* *mf*

ke - - vad u - nel - maist! Mind si - nu rin - nal u - nis - ta - da sa la - se
e - - - lu - ke - va - dest! Ja si - nu rin - nal u - ne - le - - da mul lu - ba

poco rit. *a tempo*

ke - vad - u - - - nel - maist!
e - lu - ke - - - va - dest!

poco rit. *a tempo* *mf*

1 2

2) Ja õh - tu -

rit. *pp*

Pulmad pruudita

Valsi tempo

ff sfz mp

Miks kii-rus-tab tä-di Pau-li-ne? Miks rah-vast kõik

p sfz p sfz p

to-ad on täis? Ja pra-e-lõhn ma-tab sul hin-ge! Mis

p sfz p f

lah-ti on nüüd? Sääl kõ-la-mas hüüd! Ja hõis-sa! Pulmad on käes!

Refrään
Pul-mad! kõik on röömsad ja ko-hal kõik voo-rad kuid ä-re-vus

sfz p

siis-ki on suur sest et ka- dund on pruut

sfz p f

Pul- - - mad!

Peig-meess mu-res ja ämte-ma juu-res, see hä-dal-dab

Musical notation for the first system, featuring piano accompaniment with sfz and p dynamics.

kä-ra teeb suurt, sest et ka-dund on pruut. Ja

Musical notation for the second system, featuring piano accompaniment with sfz and p dynamics.

ei-le veel pruuti on näh-tud kui su-la-se Han-su-ga hoos.

Musical notation for the third system, featuring piano accompaniment with sfz and gva dynamics.

Nad kü-la peal tant-si-da üh-tund. Nüüd ka-du-nud nad ü-hes

Musical notation for the fourth system, featuring piano accompaniment with sfz, cresc., and gva dynamics.

koos. Pul- - - mad,

vars-ti söö-dud kõik söögid ja joodud kõik

Musical notation for the fifth system, featuring piano accompaniment with sfz and gva dynamics.

joo-gid ei te-ha saamuud sest et ka-dund on pruut.

Musical notation for the sixth system, featuring piano accompaniment with sfz and sfz dynamics.

Esiktrükk

Kui möödub vaen

Tango tempo

E. Teder

mp

ff

mf

ff

mf

mp

Refrään

Kui möödub vaen, majalle tulensinu juur - -de. Mu loo - tus

laev supooleüha liugle-mas. Siis jäl - le soo-jen dab meid

Musical notation for the first system, featuring a treble and bass staff with chords and notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 7/8. The music is in a minor mode.

arm ja õn - ne päi - - ke minu armsaimneid väi - ke sul - le mõt - len

Musical notation for the second system, featuring a treble and bass staff with chords and notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 7/8. The music is in a minor mode. Dynamics include *mf*.

nüüd. Ja kui ka ii - al - gi sind karm saatusnä - ha ei lu - - ba

Musical notation for the third system, featuring a treble and bass staff with chords and notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 7/8. The music is in a minor mode. Dynamics include *mp*.

Ja kui ei lõ - pe - gi vaen mis viinud lahku taas meid, mul jääb vaid

Musical notation for the fourth system, featuring a treble and bass staff with chords and notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 7/8. The music is in a minor mode. Dynamics include *mp*.

siis see hurmavmälestis nii hel - ge sest pil - gust mil

Musical notation for the fifth system, featuring a treble and bass staff with chords and notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 7/8. The music is in a minor mode. Dynamics include *f*.

ma esmalt nägin sind >

Musical notation for the sixth system, featuring a treble and bass staff with chords and notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 7/8. The music is in a minor mode. Dynamics include *f*. The system ends with a double bar line and repeat signs.

Kaks gitarri

Vene mustlasromanss

Andante

Poco più vivo

Andante

Kaks gitar-ri kōr-vu-ti kō-la-vad nii kur - valt. Mi-nu nei-u hel-las-ti vaa-tabmulle sil-ma.

Allegro

Höis - sa!

E - la-da!

soo-vin ai-nult sinuga!

Andante

Allegretto

Andante

The first system of music is marked "Andante". It consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The music features a melodic line in the treble with some grace notes and a bass line with chords and single notes. A "rit." (ritardando) marking is present in the second measure of the bass line.

Poco più vivo

Lento

The second system of music is divided into two parts. The first part is marked "Poco più vivo" and the second part is marked "Lento". The key signature remains two flats. The "Poco più vivo" section has a more active treble line. The "Lento" section begins with a piano (*p*) dynamic marking and features a slower, more spacious melodic line in the treble.

The third system of music continues the piece. It features a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with chords. A piano-piano (*pp*) dynamic marking is present in the middle of the system.

The fourth system of music continues the piece. It features a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with chords. The key signature remains two flats.

Allegro

The fifth system of music is marked "Allegro". It features a treble clef staff with a fast, rhythmic melodic line and a bass clef staff with chords. A mezzo-forte (*mf*) dynamic marking is present in the first measure of the bass line.

Presto

The sixth system of music is marked "Presto". It features a treble clef staff with a very fast, rhythmic melodic line and a bass clef staff with chords. A forte (*f*) dynamic marking is present in the first measure of the bass line.

Olid küll ajad

E. Kálmán

Andante rubato

Str. 1.2. Kl.
p
Hfe.

The first system of the score is for the piano accompaniment. It features a treble clef with a key signature of one flat and a 2/4 time signature. The music consists of chords and melodic lines in both hands. A dynamic marking of *p* is present. The bass line includes a section labeled 'Hfe.' with a series of sixteenth notes.

Hfe.
dim. ppp

The second system continues the piano accompaniment. It includes a dynamic marking of *dim. ppp*. The bass line features a section labeled 'Hfe.' with a series of sixteenth notes.

Adagio

pp
Hf.
1.Fg
6

The third system begins with the tempo marking 'Adagio'. It features a treble clef with a key signature of two sharps and a common time signature. The music is characterized by wide intervals and a slow, spacious feel. A dynamic marking of *pp* is present. The bass line includes a section labeled '1.Fg' with a sixteenth-note figure.

2.Fg
6

The fourth system continues the 'Adagio' section. It features a treble clef with a key signature of two sharps and a common time signature. The music is characterized by wide intervals and a slow, spacious feel. A dynamic marking of *pp* is present. The bass line includes a section labeled '2.Fg' with a sixteenth-note figure.

The fifth system concludes the 'Adagio' section. It features a treble clef with a key signature of two sharps and a common time signature. The music is characterized by wide intervals and a slow, spacious feel. A dynamic marking of *pp* is present. The bass line includes a section labeled '2.Fg' with a sixteenth-note figure.

Hr. gest.
1. Flg.
f
2. Flg.

6
8
7

p
1. Flg.
rit.
1. 2. Hr. gest.
rit.
1. Ob.
p

O - lid küll a - jad, oh kuis o - lid a - jad! Kõik o - li

Allegretto amoroso (dolce)

p
Kl. Str. Flg.
Hfe.
Cel.
1. Hr. gest.

kau - nis ar - mas ja hea. Nüüd maa - ilm ko - le, en - dist vää - rust

1. Trp. con sord.

po - - le! Miks ka - dus see, mis i - lus, nii pea? Ka nei - u -

1. Hr. gest.
1. Trp. con sord.
1. Ob.
Glock.
2. Ob.
Hr. gest.
Tamb.

kes - tel o - li siis ar - mas - tu - ses, suud - le - mi - ses ke - - nam

Fl.
Hr. offen
4.Hr.

.viis. Need arm - sad nei - ud, i - me - ke - nad nei - ud, ka nen - de

Cel.
Hr. gest.
1.Hr. gest.

Presto

suh - tes il - mas nüüd kriis.

rit.
Pk.
ff Tutti
Glock.

Pk.
Hfe. gliss.

Glock.
Hfe gliss.
senza rit.
Trgl.

First system of musical notation. The treble clef staff contains a complex melodic line with many slurs and accents. The bass clef staff provides a rhythmic accompaniment. Annotations include "Glock Hr." in the upper left and "Hfe gliss." in the lower right. A bracket with the number "5" is positioned above the treble staff in the middle of the system.

Second system of musical notation. The treble clef staff continues the melodic line. The bass clef staff has a more active accompaniment. Annotations include "Glock. Hr." in the upper middle and "Pk." in the lower middle.

Third system of musical notation. The treble clef staff features a series of chords and melodic fragments. The bass clef staff continues with a steady accompaniment.

Fourth system of musical notation. The treble clef staff has a dense texture of chords. The bass clef staff has a more active accompaniment. Annotations include "Prestissimo" in the upper middle and "Tutti" in the lower middle.

Fifth system of musical notation. The treble clef staff has a dense texture of chords. The bass clef staff has a more active accompaniment. The system concludes with a final chord in the bass clef staff.

Gasta Diva

V. Bellini

Andante sostenuto assai

VIOLONCELLO

The first system of music features a Violoncello part on a single staff and a Piano accompaniment on a grand staff (treble and bass clefs). The Violoncello part begins with a dynamic marking of *p* and consists of a melodic line with slurs. The Piano accompaniment starts with a dynamic marking of *pp* and features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and a bass line in the left hand.

The second system continues the musical piece, showing the Violoncello and Piano parts. The Violoncello part has a dynamic marking of *p* and continues its melodic line. The Piano accompaniment maintains its rhythmic pattern with slurs across the right hand.

The third system of the score shows the Violoncello and Piano parts. The Violoncello part has a dynamic marking of *p* and continues its melodic line. The Piano accompaniment maintains its rhythmic pattern with slurs across the right hand.

The fourth system of the score shows the Violoncello and Piano parts. The Violoncello part has a dynamic marking of *p* and continues its melodic line. The Piano accompaniment maintains its rhythmic pattern with slurs across the right hand.

sempre cresc. al *ff* dim.

ff smorz.

This system contains two staves of music. The upper staff begins with the instruction 'sempre cresc. al ff' and ends with 'dim.'. The lower staff begins with 'ff' and ends with 'smorz.'. The music features a series of ascending and descending melodic lines with slurs and accents.

dolce
p

dolce espressivo

sempre pp

This system contains two staves of music. The upper staff has 'dolce' and 'p' above it. The lower staff has 'dolce espressivo' and 'sempre pp' below it. The music consists of a melodic line in the upper staff and a dense, block-like accompaniment in the lower staff.

This system contains two staves of music. The upper staff has a melodic line with slurs and accents. The lower staff has a dense, block-like accompaniment with many notes.

This system contains two staves of music. The upper staff has a melodic line with slurs and accents. The lower staff has a dense, block-like accompaniment with many notes.

p

This system contains two staves of music. The upper staff has a melodic line with slurs and accents. The lower staff has a dense, block-like accompaniment with many notes.

The musical score consists of seven systems of staves. The first six systems are for piano, with a vocal line in the first staff of each system. The seventh system is for voice only. Performance instructions include *sempre cresc. al ff*, *dim.*, *p*, *a piacere*, and *colla parte*. The score features complex piano textures with arpeggiated figures and melodic lines, and a vocal line with various ornaments and phrasing.

Bellini

Vincenzo Bellini sündis Sitsiilias 3. nov. 1802. a. Muusikalise hariduse omas Neapeli konservatooriumis. millisest ajajärgust on päritud ka esimesed komponeerimiskatsed — ilmselt Rossinist mõjustatud. Tema esikooper „Bianca e Fernando“, mis pääses 1826. a. Neapeli San-Carlo teatri lavale, avas talle väravad ka teistele itaalia ooperilavadele. Aastal 1827 kirjutas ta juba Milano „Scala“ tellimisel ooperi „Pirata“, järgmisel aastal „La Straniera“. Kolm järgnevat ooperit, mis tulid lavale Parmas ja Milanos, kukkusid läbi. Aastal 1831 valmis Bellini kuulsaim ooper „Norma“, mis alul Milanos samuti väljatrappimist leidis, kuid hiljem — parandatult ja täiendatult — seda enam vaimustatud vastuvõtu osaliseks sai. Ka järgmine ooper ei suutnud alul sugugi läbi lüüa, mille järele B. siirdus Pariisi ja hiljem Londoni, kus teda ootas palju hiilgavam vastuvõtt kui kodumaal. Aastal 1834 pöördus B. Pariisi tagasi, kus kirjutas veel ooperi „Puritani“. B. suri 24. sept. 1835. a. Pariisi lähedal Puteaux's, seistes vaid 33. eluaasta künnisel.

Loominguliselt jatkas Bellini sama teed, millele Rossini itaalia ooperiarengu oli juhtinud. Ta suutis aga alati

Rossinilt antud vormi kindla isikupärasusega täita. B. kompositsioonid ei evi küll vast nii sädelevat mitmekesisust ega geniaalseid varjundeid kui Rossini omad, kuid ta köidab sageli võluva pehmuse ja südamliku õrnusega. Ta meloodiad „Armsad paigad“, „Siivus neitsi“ ja palju teisi helisevad üha veel tänapäevalgi kontsertlavadel ja eetris.

Käesolevas „M. k.“ numbris on esitatud Bellini „Casta Diva“ ooperist „Norma“, milline pala on kuulsaim ja armastatumaid B. loomingus — ja mis leidis kasutamist itaalia-saksa samanimelise ühisfilmi loomisel Bellini saja aasta surmapäeva mälestuseks. Filmi sündmustik põhjeneb peamiselt tähendatud katke saamislool ja selle põimimisega esiettekanDEL läbikukkunud ooperisse. Tähendatud film krooniti Veneetsia filmivõistluse kõrgeima auhinnaga ja jooksis ka meie kinodes paaril hooajal, jättes nii paljudesse vaatlejaisse kustumatuid elamusi.

„M. k.“ esitab „Casta Diva“ čellopartiina klaverisaatega, millises esitises too võrratu, õrn-kirgline meloodia pääseb enim mõjule.

Kuidas sünnib lööklaul?

Harilikult ollakse arvamisel, et n. n. lööklaul peab olema ilmingimata midagi uut — evima moodsat rütmi ja sõnastust, loodud mõne filmi- või šlaagerkomponisti poolt. Vist ainult vähesed on teadlikud, et paljud populaarsed lööklaulud, mis oma ilmumisel vallutanud nii salongid kui talutared, omavad tegelikult juba väga auväärse ea — mõned on loodud koguni mitmesaja aasta eest. Ja vaevalt nende loojad aegade hallis hämaruses võisid aimata, et nende meloodiaist saab kunagi lööklaul. Vaevalt nad kujutasid selle mõistetki, millela raadio ning filmi aastasajand nagu üldse poleks kujuteldav. Toome allpool mõned piisavad näited.

„Muusika kõigile“ käesolevas numbris on esitatud muuhulgas ka möödunud aastal meil tuntud ning eriti ringhäälingu kaudu populaarseks saanud „Pulmad pruudita“ mis nii siin-sääl on arvatud moodsate lööklaulude kilda. Oma levimisviisilt ja harrastuselt ta seda ongi. Tegelikult ulatab aga mainitud pala loomine tagasi Donizetti (1798—1848) aegjärku, mil too itaalia ooperikomponist komponeeris oma tuntuima ooperi „Don Pasquale“ (1843), mille pulmastseeni retsitatiivne osa osutubki „Pruudita pulmade“ refrääniks. See hoogne ja rütmikas motiiv leidis ümbertöötamist nüüdisaegse saksa komponisti Stefan Veissi poolt, milline „bearbeitung“ osutas ka tähendatud muusikapala lööklaululise võidukäigu. Eestisse jõudes leidis laul ka veel meie moodsa muusika edustajate poolt täiendamist nii sõnaliselt kui

muusikalises osas, nii et näiteks raadio ülekandel on võidud kuuldagi „Pulmad pruudita“ puhul mainitavat kord üht ning teist nime.

Võiksime veel tuua näitena, et mõni eriti võluv meloodia, mis oma laadilt on pidanud kandma ka lööklaulu pitsert, on vana vahest koguni aastatuhandeid. Selliste hulka kuulub kahtlemata Frimli võrratu „Indiaani armuhüü“ operetist „Rose-Marie“, milline pala sai eriti meil populaarseks samanimelise filmi kaudu. „Indiaani armuhüü“ sugeneb tõepoolest indiaanlaste armuhüüust, millise uimava meloodiaga säälsed armastajad meelisklenud üksteist juba iidseid aegu. Frimli ümbertöötus on algmotiivist õige vähe lahkuminev.

Tavaliselt saab lööklaulu hüppelauaks just tabavalt ning hooajaliselt leitud sõnastus, sõltuvalt kaasaegselt „psühholoogilisest momendist“. Näiteks tüütuseni leierdatud „Viljandi paadimees“ on tegelikult Viini komponisti Vintersi ammloodud viisikene „Silmad“, mis aga lokaalsel sõnastusel on saanud ülipopulaarseks päale Eesti ka veel mõnes teises Euroopa sopis. Samuti kuulus „Mulgimaale“ on ümbersõnastatud ühest ameerika cowboy foksist, milline omakorda sugeneb vanast Metsiku Lääne marsilaulust.

Nii võime olla kindlad, et aegajalt kerkib jällegi mineviku ammutamata helivara salvest nii mõnigi viisikene, mida hooajal lauldakse ning mängitakse kõikjal.

Emmerich Kálmán

Jooni geniaalse operetimeistri elust ja loomingust

Kálmáni nimi osutab teatritele suurimat reklaami. Kuidas ikka alati siis on teatrites tunglemist, kui kantakse ette Kálmáni operette. Ja teatrijuhid on alati ja kõikjal mahutanud neid muretu südamega repertuaari — ainuüksi Kálmáni nimi tagab kestva menu. Kuid ka

niipea, kui nii mõnigi üleöö maailma vallutanud lööklaul. Kálmáni loomingule pole keeldunud tunnustust jagamast isegi need kunsti- ja muusikakriitikud, kes operetimuusika hindamisest on enamasti püüdnud vaikides mööda minna. Mõne aasta eest helilooja viiekümnenda sünni-

Emmerich Kálmán.

väljaspool teatrimaailma tuntakse Kálmáni nime — vähemalt tema võrratuid meloodiaid — vast enam kui mõnegi teise suurmeistri oma. Tema operetiviise — liialdamata öeldud — tunnevad kõik muusikahuvilised. Neid lauldakse ning mängitakse alati külatänavail, kodudes, teatrites, lõbustuskohtades, salongides, raadios. Paljud neist on juba n. ö. rahvalauludeks saanud, mida tuntakse kõikjal üle maailma — ja mis oma igivärskuse ning võrratu meloodiaga osutuvad surematust; ei kustu igatahes

päeva puhul võis lugeda isegi selliseid siiraid tunnustusi nagu: „Kálmán kuulub kahtlemata kaasaegsete suurimate muusikute hulka.“ „Tema on oma ala geniaalseim esindaja.“ „Tema tööd on parimad, mis sel (opereti) alal loodud.“ „Kálmán kuulub kindlasti XX sajandi klassikute hulka.“

Järgnevalt heidame pilgu helilooja elukäigule ja isiksusele, kes oma loominguga on lennul vallutanud miljooneid muusika- ja teatrisõpru.

Emmerich (või ungaripäraselt Imre) Kálmán sündis 12. oktoobril 1882. a. Ungaris, Siofoki maakonnas. Nagu see enamasti suurvaimudele osaks antud, põlvenes ka Kálmán õige kehvadest oludest. Perekonnas valitses küll muusika- ning kunsti huvi, kuid juhusliku töölisena ning ametnikuna ülalpidamist teeniv isa ei võinud mõeldagi oma laste vaimuannete väärikast arendamisest. Selles mõttes ainuke võimalus peitus vanas klaveris, mida arvuka perekonna võsud igal puhkehetkel püüdsid harjutada. Kuna aga valitses alati trügimine klaveripingi ümber, siis pidi väike Imre leppima vaid klaveri all kükita-des pealtkuulamisega. Kuid ka tema suutis vanemate õdede-vendade harjutusist mõndagi omada, ning teadis varsti kõik Liszt'i rapsoodiad peast. Elades aga suvel Plattensee kuurordi lähedal, sõbrustas ta ühe rändava operetitrupiga, kelle repertuaaris seisva „Linnukaupleja“ ja „Kerjusüliõpilase“ viise põlvepikune poiss ei väsinud kuulamast. Kooliealiseks sirmudes sündis aga järsk muudatus. Tulevane maailmakuulus helilooja ei püüdnud muusikaga enam sugugi tegeleda ning unustas isegi oma lemmikmeloodiad. Ta ainukeseks paleuseks oli vaid koolihariduse jätkamine. Hoolimata äärmisest ainelisest kehvusest suutis ta siiski astuda Budapesti maagümnaasiumi. Et aga kooliskäimiseks hädavajalikku raha hankida, selleks hakkas ettevõtlik poisike nüüd välja andma ajalehte, mida ise toimetas ning koolisõprade hulgas müütas. Väljaanne oli küll viletsavõitu, paljundatud käsitsi, kuid artiklid ja joonised rääkisid toimetaja suurest ilumeelest ning kunstiautlusist. Jõudes nii edasi klassist klassi puudus Kálmáni harrastusis aga muusika täielikult, ega piisanud ka vist lihtsalt mahti sellele tähelepanu pühendada. Viendas klassis juhtus siiski pööre. Budapestis leidis aset kord suur Beethoveni sümfooniakontsert, mida juhatas Johann Richter. Keegi klassisõber kutsus kontserdile tõtates ka Kálmáni poolvägisi kaasa, kuna tal oma taskurahast ei piisanud pääsme lunastamiseks. Rahasid kokku klappides said poisid muretseda siiski ainult ühe „tudengipileti“, mida kasutas muidugi klassisõber. Kálmán jäi aga sõbra naasumist oodates kontsertit kuulutama lihtsalt ukse taha. Hoolimata sellest mõjus aga muusika poisile sedavõrd, et ettekande lõppedes ta soovis saada vaid muusikuks. Algas ülipingutav eesmärgile rühkimine, ja varsti sõandas poiss minna juba avalikule eksamil muusikakooli sisseastumiseks. Säälmängis noor Kálmán nii hästi klaverit, et üks ajaleht, kes tõi katsele ilmunuist kirjeldise, nimetas teda imelapseks. Seepäale soovis ka Kálmán ise saada klaverivirtuoosiks. Harjutades aga päevas ühtelugu kaheksa kuni kümme tundi, rabas lõpuks ta paremat käsivart halvatus, mis ei võimaldanudki enam mängimist. Nüüd pidi poiss suureks kurvastuseks klaverist täielikult loobuma. Õpetajate troostimisel ja õhutusel hakkas ta selle asemel pühenduma muusikateooria ja kompositsiooniõpetusele. Ka sel alal tegi noormees imetlemisväärseid edusamme ning hakkas unistama tõsise muusika — nagu ooperite ja sümfooniade — loomisest. Et aga õpinguks vajalikku raha hankida, hakkas ta komponeerima mitmesuguseid kergemas žanris viisikesi, millelised müütas lõbususasutistele ettekandmiseks. Sääljuur esines ta alati incognitolt, kartes et nood lööklaulukesed edaspidi ta ooperikomponisti karjääri võiksid kahjustada. Aga kui Kálmán 25-aastasena sai Budapesti linna Franz Josephi auhinna tõsiste kompositsioonide eest, paljastati ka temas Budapesti juba ammugi võlunud

lööklaulude autor. Juhtus siis, et tuntud libretist Robert Bodanzky pöördus varsti Kálmáni poole oma uusimale operetile „Sügismanöövrid“ muusika saamiseks. Väikese kõhklemise järele oli Kálmán ka asjaga päri, kuigi teda meelitas vaid aineline tasu. „Sügismanöövritel“, mille esiklavastus toimus 1907. aastal Budapestis ja sünnitas operetiloomingu alal teatavat reformatsiooni, oli ka kenake menu ja teos pääses isegi Viini — kuulsate operetide sünnilinna — lavale. Kuid Budapesti kriitikud olid noore helilooja esikteose suhtes pea üksmeelselt pahurad ning tähendasid avalikult, et Kálmánist ei saa iialgi heliloojat ega pole tal mingisuguseid eeldusi suurte operetide loomiseks.

Oma viiekümnenda sünnipäeva puhul Viini ajakirjandusele antud jutuaajamises mainis nüüd sellise drastilise kriitika kohta suurmeister järgmist:

„Kui mõelda inimesile, kellega on tulnud kokku puutuda ja koos viibida, siis seisan praegu suurima tänuvõlglasena nende ees, kes mulle pärast „Sügismanöövrite“ esietendust avalikult tõttasid kinnitama, et minust ei saa iialgi heliloojat ega maksaks mul ka enam katsetada operetidega. Ainult tänu nende härrade äratundmisele asusin mitmekordselt suurema hoo ja innuga oma ülesande kallale.“

Pärast „Sügismanöövrid“ valmis Kálmáni töölaual pikema vaheajata üks operett teisele, iga järgnev oli suur samm edasi. Ilmusid „Väike kuningas“ (1909), „Mustlasprimaž“ (1912) ja „Silva“ (1915). Viimane tõi Kálmánile juba maailmakuulsuse ning osutub kindlasti ta surematuks teoseks. Kronoloogilises järjestuses ilmusid edasi: „Hollandlanna“ (1920), „Bajadeer“ (1921), „Mariza“ (1924), „Tsirkusprintsess“ (1926), „Chicago hertsoginna“ (1928), „Montmartre'i kannike“ (1930), „Kuradiratsur“ (1932) ja „Keisrinna Josephine“ (1935). Üldse on Kálmán siiani loonud paarikümne opereti ümber ja originaalse filmiopereti „Ronny“ (1931).

Milles peitub õieti Kálmáni määratu menu saladus ja ta võlujõud? Selleks on kahtlemata helilooja imetlemisväärne ja ammutamatu viisirikkuse allikas, ungarlikult võluvalt-kirgeline meloodiline arendus ja värviküllane, sädelev harmoonia ning instrumentatsioon; ta tööde suur põhjalikkus, stiilikindlus ja kunstiküpsus. Kuigi ka Kálmáni operetiviisid evivad mõnikord laenmotiive — eriti ungari rahvamuusika sugemoid, omab see aga alati suurejoonelise käsitluse ning isikupärasuse.

Nagu kõik tõelised suurmeitsrid, omab ka Kálmán äärmiselt tagasihoidliku iseloomu ja oma tähtsusest vähearvava poosi. „Ma tean,“ ütleb ta, — „et pool lehekülge mõnest Liszt'i partituurist kaalub üles kõik minu operetid, nii kirjutatud kui alles kavatsusel olevad. Ma tean samuti, et see pool partituuri lehekülge nõuab keskendumist, vaimselt kõrgelseisvat publikut. See on aga ometi ainult väga väikene osa tollest publikust, kes käib teatris. Suuril muusikuil saab alati austajaid ja imetlejaid, ja nende kõrval tohib kindlasti olla ka muusikuid, kes on kõigepealt teatrinimesed ja kes ei loe enda kohta alandavaks kirjutada kergeid, rõõmsaid, naljarohkeid, hästirietatud ja kenasti kõlavaid muusikalisi komöödiad, millede klassikuks on Johann Strauss.“

Oma töötamisviisi kohta pihtis meister kord järgmist: „Minu õnnestajaks pole ei kuulsus, au ega raha, millest saadatud helilooja elutee, vaid töötaevas ja selle tulemused. Suurim isiklik võlu peitub iga uue ülesande kal-

lale asudes just uue, erilise miljöö sisseelamise — uue sädeleva töötaeva loomisel. Ja alles pärast kauakestnud kaalutlusi, sisseelamist või miljöömaalingut leian inspiratsiooni muusikaliste motiivide kogumiseks. Kõik, mis siis vilksab mõttesse, märgin taskuraamatusse — arvatamata tekstilise kokkuklappivusega. Ainult finaali kirjutamisel väljatöötatud teksti juurde. Muide on mul väga raske avalikkuse ees esineda ja ma asun dirigendipuldile ainult siis, kui see paratamatu.“

Esitame

operi- ja operetikomponisti portree ning nooditrükis paremaid palu nende loomingust; samuti vahelduvalt popuriisid.

Esiktrükis moodsaid tantsurütme ja Eesti autorite uudisloomingut. Lisaks veel võluvamaid romansse, serenaade jne.

„Muusika kõigile“ püüab arvestada kõikide soovidega.

Orkestrijuhid!

Kui Teil valmistab raskusi orkestrinootide (pansakoori, jazz'i jne.) hankimine, siis ärge pidage liigseks pöörduda „Muusika kõigile“ poole.

Saatke või nimetage soovitud meloodia, ära tähendades orkestri koosseis ja pillide häälestus, siis valmistatakse Teile mõõduka tasu eest asjatundlikult soovitud materjal.

Nüüd on Kálmán juba mitu aastat järjest vaikinud — pole ilmunud enam ühtki uudisoperetti: Võib-olla on selle põhjustajaks muutunud olukorrad, sest ka isegi kuulsad Viini teatrid („Theater an der Vien“ ja „Johann Strauss-Theater“), kus Kálmáni teosed tulid tavaliselt maailma-esiklavastusele, on lakanud endisel kujul olemast. Kuid Kálmáni muusika heliseb iga päev kümnete ringhäälingute, lugematute orkestrite ning laulusuude kaudu — ja seda ei tüdine vist keegi nautimast.

KROONIKAT

★ Riiklik propaganda talitus kuulutas välja uue ühislaulude võistluse, mille tähtajaks on 20. aug. 1940. Uus võistlus erineb selle poolest, et vajatakse ainult ühehäälelisi viise. Seega on võistlusest osavõtmine võimaldatud kõigil loomisvõimelistel isikutel, kellele võiks vast raskusi teha harmoniseerimine. Sobivaid laulusõnu võib saada propaganda talitusest, kuid heliloojad võivad kasutada ka teisi sõnu. Zürii, kuhu kuuluvad G. Ernesaks, K. Kadak, prof. R. Kull, prof. A. Topman ja prof. J. Vaks, kuulutab otsuse hiljemalt 15. septembril 1940. Ahhindadeks on määratud kokku 1000 krooni.

★ Helilooja Aleksander Läte pühitses 12. jaanuaril 1940 oma 80. aasta sünnipäeva. Selle harukordse juubeli puhul on käesoleva aasta nimetatud Läte muusika-aastaks. Arvukate kõrgeväärtuslike tööde kõrval on Läte populaarsemaks lauluks saanud „Kuldrannake“, mida tunneb meil iga vana ning noor.

★ Budapesti muusikateatrid korraldavad käesoleva aasta algul Lehäri-etendusi 70-aastase operetimeistri auks. Lehär on ühtlasi väheseid mitteaarialisist heliloojaid, kes leiab vastuvõtmist ka praegusel Saksamaal. Tema „Friedrike“ seisab ikka veel „Theater des Vestens'i“ repertuaaris — ja ka teised Berliini operiteatrid kavatsesvat uuendatud kujul lavale tuua suurematu „Löbusa lese“ ning „Saatana viuldaja“.

★ Leipzigi muusikakirjastus „Edition Peters“ pühitseb tänava oma 125. aasta juubelit. Nimetatud kirjastuse väljaandel on ilmunud peagu kõigi rahvusvaheliselt tuntud heliloojate helitööde sarju. „Edition Peters'i“ väljaanded on tuntud kogu maailmas.

Muusikapalad trükitakse kõigi autoriõiguste alalhoiuga.

„Muusika kõigile“ nr. 2. ilmub veebruarikuu lõpul mitmekesise ning huviküllase sisuga.

„Muusika kõigile“ ilmub kord kuus. Tellimishinnad: Aastas Kr. 10.—, poolaastas Kr. 5.—, veerand-aastas Kr. 3.—. Üksiknumber Kr. 1.—. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised ja oma esindajad. Posti jooksev arve nr. 2490. Toimetuse ja talituse aadress: Viljandi, pk. 47. Vastutav toimetaja ja väljaandja: Johann Teder. Trükitud: Noodid J. Männiku kivitrükikojas; Tekst „Sakala“ trükikojas. Kliseed: Fototsinkograafia B. Pertel; Kaane kavand ja lõige A. Laar.

Sakala Trükikoda, Viljandi 1940

Ainulaadne

ajakiri-almanahh

„Muusika kõigile“

ei puudu

ühegi muusika- ega

kunstihuvilise laual

„Muusika kõigile“ toob rõõmu ja helinaid igasse majja
„Muusika kõigile“ peletab sünged mõtted ja mure-
pilved

„Muusika kõigile“ oma rikkaliku sisu ja noodivaraga
on hinnalt kõigile kättesaadav

„Muusika kõigile“ kaunistab Teie kodu!

Tellides „Muusika kõigile“ saate 2 numbrit tasuta ia soetate enesele mõne ajaga kapitaalse noodivara. Tellida on kõige hõlpsam lähemast pastiasutisest, makstes tellimisraha (Kr, 10.— aastas; Kr. 5.— poolaastas; Kr. 3.— veerandaastas) posti jooksvale arvele nr. 2490

Asutanud C. R. Jakobson a. 1878

Suurim, vanem ja loetavam provintsileht Eestis

Oma k ite- ja
trükikoda

valmistab kiirelt ja
soodsate hinda-
dega igasuguseid
k ite- ja tr kitoid

TOIMETUS, TALITUS JA TRÜKIKODA

VILJANDIS, LOSSI T N. 26, TELEFONID 31 JA 2-31

MUUSIKARIISTADE RI

„AKORD“

ANT & POHLA

TALLINN, VANA POSTI 3, TELEF. 484-90

PUHKPILLID

KEELPILLID

Igasuguseid muusikariistade tarbeid

Asjatundlik pillide parandus

 pilasile soodustusi

KIVITR KIKODA

J. MÄNNIK

Tallinn, T ostuse t n. 39

Telefon 436-86